tíðindablaðið
sosialurin

Nr. 52 Hósdagur 14. mars 1996 70. árgangur Krónur 7,00

Hetlendingurin Rick Nickerson:

Føroyingar klára ikki eina oljuvanlukku

– Tað tykist sum føroyingar als ikki eru varugir við vandan, skuldi ein oljuleki komið á oljuútbúnaðin í Foinhaven, tætt við føroyska markið, sigur hetlendski embætismaðurin, sum vitjaði í Føroyum herfyri **síða 14-15**

Uttanríkisráðharrin:

Føroyar verða ongantíð ein byrða fyri Europeiska samveldið

síða 10

Baksíðan á Internet:

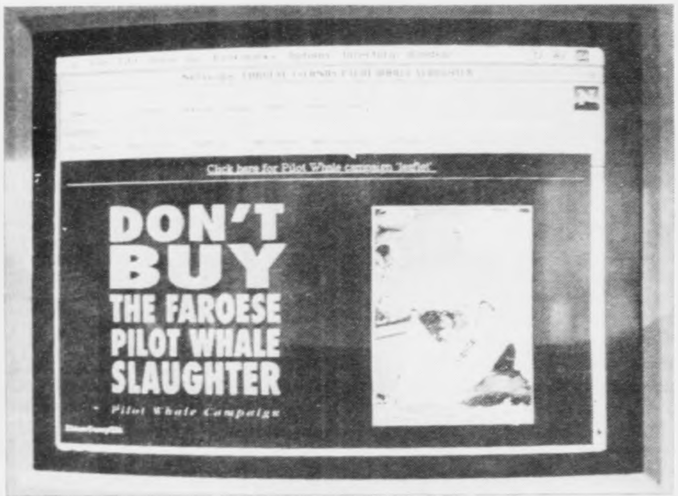

Føroyingar útspiltir av umhvørvis-aktivistum

síða 5

◆ NÝGGI WALT DISNEY STÓRFILMURIN **TOY STORY** FRUMSÝNDUR 22. MARS ◆ Havnar Bio

Rick Nickerson, hetlendskur umhvørvismaður í KIMO

Føroyingar als ikki fyrireikað seg uppá oljudálking við markið

Um fáar mánaðir sprænir olja upp úr fyrstu keldini vestan fyri Hetland nakrantíð. Foinaven liggur so stutt frá føroyska markinum og er tí avgjørt ein møguligur dálkingarvandi fyri Føroyar. Hóast tað, so finst eingin ætlan í Føroyum at verja seg móti slíkari dálking. Føroyingar tykjast als ikki at vera varugir við vandan, sigur embætismaður

Jan Müller

Hóast bretar fara undir fyrstu oljuframleiðsluna á Atlantsmótinum millum Hetland og Føroyar um nakrar fáar mánaðir, so fyriliggur eingin katastrofuætlan fyri havleiðirnar við Føroyar, um tað møguliga skuldi hent ein umhvørvisvanlukka, har olja streymaði upp úr keldunum á havbotninum og rak móti Føroyaleiðunum.

BP, sum stendur fyri Foinaven keldini, hevur ikki gjørt nakað fyri at kunna føroyskar myndugleikar um tann møguliga vandan, sum ein oljuleki á hesum heilt nýggju oljuleiðunum kann vera atvoldin til, hevur Sosialurin fingið upplýst.

Hetta sannar eitt av starvsfólkunum í felagsskapinum KIMO í Hetlandi, Rick Nickerson, sum júst hevur vitjað í Føroyum.

Við á fundi í Kommunufelagnum

Rick Nickerson, sum var við á ársfundinum hjá Kommunufelagnum í Havn næst seinasta vikuskiftið, greiddi kommunufelagslimunum frá tí vanda, sum lúrir, um olja fer at leka frá fyrstu oljukeldini vestan fyri Heltand, sum verður tikin í brúk í juni. Foinaven ella teimum, sum væntandi koma aftrat í næstum so sum Schiehallion og Clair.

-Eg eri stórliga bangin fyri, hvat kann henda á føroyskum øki, um tað hendir ein vanlukka ella okkurt mistakið á hesum nýggja oljuøkinum, tí er hann liggjandi landsynningur í nógvar dagar, so fáa tit oljuna til Føroya, sigur Rick Nickerson, sum er rættiliga bilsin av, at føroyskir myndugleikar ikki longu eru varugir við henda vanda.

-Tá eg spurdi í landsstýrinum og á Vaktar- og Bjargingartænastuni, um teir høvdu gjørt sær tankar um møguleikan fyri dálking og um teir høvdu verið kontaktaðir av BP, sum stendur fyri Foinaven keldunum, fekk eg at vita, at tað vórðu teir ikki.

BP ikki kunnað føroyskar myndugleikar

Við øðrum orðum hevur eigarin av keldini, BP, ikki sett seg í samband við føroyskar myndugleikar og greitt teimum frá tí møguliga vandanum, um ein leki tekur seg upp.

Júst sami spurningur hevur verið frammi í Hetlandi. Hetlendskir myndugleikar kundu als ikki góðtaka slíkt, og síðani er tað hent, at BP hevur játtað at láta hetlendingum oljuforðingar at leggja á sjógvin, um ein oljuleki frá økinum vestan fyri Hetland skuldi farið eystureftir rakt við Hetland. Hetlendingar eru eisini betri fyri í so máta, um vanlukka í teir hvat størar sleipibátar til taks um t.d. eitt oljuskip fær maskinskaða og skal togast burtur.

Tað, sum Rick Nickerson er mest bangin fyri í sambandi við eina dálking vestan fyri Hetland, eru alibrúkini har um leiðir, og heldur hann eisini, at føroyingar, sum eiga nógvar ríkar fiskigrunnar og stór alibrúk, áttu at givið hesum vandanum ans.

Hann vísir á, at orsøkin til at gera so nógv burtur úr hesum vandanum og longu nú ávara móti honum er tann, at hetta er fyrsta oljukeldan, sum fer undir framleiðslu vestan fyri Hetland. Talan er um eitt rættiliga veðurbart øki við stórum aldum, nógvum vindi og sterkum undirsjóvarstreymum.

Rick Nickerson sigur, at tað er nýggi framleiðsluhátturin, sum ger málið so alarmerandi.

Talan er nevniliga ikki í fyrstu syftu at flyta oljuna gjøgnum rør á havbotninum soleiðis sum vanligt er í Norðsjónum. Enn er ov lítið av olju funnin til at ein slík íløga lønar seg. Tí er neyðugt at flyta oljuna við smærri tangaskipum frá einum framleiðslu- og goymsluskipi, sum liggur við keldina.

-Eg veit væl, at BP og aðrir siga, at teir hava brúkt nógvar pengar til at útvikla eina teknologi, sum er so trygg, at eingin vandi er á ferð. At teir hava gjørt alt fyri at fyribyrgja eina slíka vanlukku. Men vit vita, at tað ber ongantíð til at tryggja seg 100%.

Hann vísir á, at í Norðsjónum hevur tað riggað sera væl við at flyta oljuna gjøgnum leiðingar á botninum.

Men økini í Norðuratlantshavi kunnu als ikki sammetast við tey í Norðsjónum og tí eigur nógv meira at verða gjørt fyri at tryggja seg móti dálking.

Rick Nickerson sigur, at hendir ein vanlukka á einum felti sum Foinaven og eingin møguleiki er at hava tamarhald á oljuni, sum sprænir upp úr undirgrundini heilt úti á djúpum vatni, so er lítið og einki at gera.

Nettup tí eiga bæði hetlendignar og føroyingar at taka henda vandan í størsta álvara.

Skyldan hjá oljufeløgunum

Og tað gerst m.a. við at krevja av oljufeløgunum, at tey ikki bert gera alt fyri at tryggja seg móti eini vanlukku, men at tey eisini kunna myndugleikarnar í næstu grannlondunum um henda vanda og harafturat eru við til at seta fyribyrgjandi tiltøk í verk so sum at hava á goymslu oljuforðingar.

-Føroya landsstýri átti longu at fingið at vitað um ella sjálvt kunnað seg um henda vanda. Tí hóast talan er um eina keldu á bretskum øki, so er hon stutt frá føroysku fiskigrunnunum. Eg veit, at tað eru gjørdar kanningar, sum siga, at hendir ein vanlukka, so kann olja frá Foinaven reka so langt vestur sum til norðara enda á Skotlandi. Og vit vita, at Føroyar liggja ikki longur burturi.

Hevði eg verið føroyskur fiskimaður ella alari, so hevði eg avgjørt viljað havt meiri vitan um bretsku ætlaninar við Foinaven.

Vit sóu hvussu tað gekk til, tá Brent Spar skuldi søkkjast. Eingir upplýsingar vóru farnir til føroyskar myndugleikar um hetta, men bert til teir donsku. Tá upplýsingarskyldan er so vánalig, tá er ikki gott at vita, hvørjir dálkingarvandar lúra á teimum nýggju feltunum, sum skjótt byrja framleiðslu vestan fyri Hetland.

Kimo

Men hvat er so Kimo, sum Rick Neckerson umboðar?

Talan er um ein felagsskap, sum gongur tvørs um lond ella betur um lond her í Atlantshavi og í Norðsjónum, sum nettup vilja vera tilreiðar at kunna fyribyrgja ella steðga eini dálkingarvanlukku.

Limir í KIMO eru lokalir myndugleikar í sjey londum teirra millum Noregi, Danmark, Skotlandi, Hetlandi og Føroyum. Tilsamans eru 88 limir og ein teirra er Føroya Kommunufelag.

KIMO er felags røddin hjá lokalu myndugleikunum í hesum londum móti dálking av umhvørvinum. Tað er eitt slag av Greenpeace, men kann ikki sammetast við tað kortini, tí her er talan um áhugamál hjá lokalum myndugleikum, sum bæði nationalt og internationalt stríðast fyri, at dálking skal ikki henda ella at hon skal hava so minimalar avleiðingar sum hugsast kann.

Rick Nickerson vónar, at hann við ferð síni í Føroyum kann hava gjørt føroyingar varugar við nakrar stórar vandar, sum lúra í kjalarvørrinum á oljuframleiðslu á Atlantsmótinum.

KIMO stendur annars fyri "Kommunernes Internationale Miljø Organisation".

Jóan Carl Høgnesen, á Vaktar- og Bjargingartænastuni

-Vit klára ikki eina stóra oljudálking

-Tað gongur alt ov seint. Nógv ting hanga í luftini og eingin hevur rættiliga gjørt sær greitt, hvørjir vandarnir eru, sum lúra og hvussu vit fyribyrgja ella minka um avleiðingarnar av teimum.

Jan Müller

Hetta sigur leiðarin á Vaktar- og Bjargingartænastuni, Jóan Carl Høgnesen.

Sosialurin hevur spurt hann, um Vaktar- og Bjargingartænastan í VBT hevur gjørt seg út til at møta møguligari dálking frá nýggju og komandi oljuframleiðsluni stutt frá føroyska markinum.

Hann sigur, at tað hava teir ikki fingið nøkur boð um frá landsstýrinum, og tað er hugani, at tey boðini skulu koma.

Vit hava ikki sæð nakað útfar um ein møguligan nýggjan dálkingarvanda nær okkara øki og hava tí heldur ikki gjørt okkum nakrar ávísar tankar um tað.

Hann vísir á, tað er landsstýrismaðurin í umhvørvismálum, sum má taka stig í slíkum máli, um tey skulu takast.

Í hesum sambandi fýlist Jóan Carl Høgnesen á, at vit reagera alt ov seint í Føroyum, alt alt ov nógv ting hanga í leysari luft, tá tað snýr seg um umhvørvi og dálking.

Hann vísir til nógv umrøddu tilbúgvingarætlanina, sum ongantíð er komin longri.

Tað er uppgávan hjá VBT at rudda upp eftir slíka vanlukku, tað verið seg flogvanlukku, oljudálking ella onkur vanlukka í skipaferðsluni.

VBT illa útgjørt

Hann vísir á, at skuldi ein slík vanlukka komið fyri so er VBT alt ov illa útgjørt við bæði útgerð og fólki.

-Vit klára sjálvandi onkrar smáar oljulekar men ikki nakað størri.

Hann vísir annars á, at tað er ein stórur vansi, at ein stórur partur av ábyrgdini fyri okkara umhvørvi liggur hjá Miljøstyrelsen í Keypmannahavn. Hetta skapar trupulleikar av og á, hetta at fleiri hava ábyrgd.

Nú oljan nærkast Før-

➔

Eilif Samuelsen, landsstýrismaður í umhvørvismálum:

Ikki fyrireikað seg uppá oljudálking

Landsstýrið sum so hevur ikki viðgjørt spurningin um møguligan dálkingarvanda frá nýggju oljukeldunum við føroyska markið. Tað hevur tað latið upp í hendurnar á oljuráðleggingarnevndini at taka sær av

Jan Müller

Tá Sosialurin tosaði við Eilif Samuelsen í vikuni og vit gjørdu hann varugan við nýggju oljuframleiðsluna við føroyska markið og møguligan dálkingarvandan frá slíkari sigur hann, landsstýrið arbeiðir við dálkingarspurningum av ymsum slag, men júst henda spurningin hevur landsstýrið ikki viðgjørt. Hetta eru annars mál, sum landsstýrið hevur latið yvir til oljuráðleggingarnevndina at taka sær av

-Tá vit komu í landsstýrið tók eg upp spurningin um vit ikki skuldu seta ein arbeiðsbólk til at byggja eftir løggávuni í sambandi við umhvørvi og dálking. Men hetta er so eitt mál hjá oljuráðleggingarnevndini at taka sær av og skal hon koma við uppskotum til lógir og reglur á økinum og annars fylgja gongdini her

-*Men eiga vit ikki at taka henda vandan í størsta álvara longu nú?*

-Sjálvandi eiga vit tað, og ikki minst nú feløg skulu til at bora inni á føroyskum øki

Men hendir eitt óhapp longu í juni, eru vit tá fyrireikaðir uppá at verja okkum móti slíkari dálking?

-Tí dugi eg ikki at svara men kann bert vísa til uppgávuna hjá oljuráðleggingarnevndini at taka sær av hesum spurningum. Eg gangi út frá tí, at hon tekur sær av málinum og veit, hvat fyrst ferst

Hvat viðvíkur eini tilbúgvingarætlan í Føroyum í sambandi við eina ella aðra vanlukku, so verður arbeitt við hesum máli í Tinganesi

Eilif Samuelsen sigur við Sosialin, at hann nú fer at kanna eftir, hvat oljuráðleggingarnevndin fyritekur sær í umrødda máli við víkjandi framleiðsluni vestan fyri Hetland

Arne Nørrevang limur í oljuráðleggingarnevndini:

Vit kanna hvørjar altjóða reglur galda

-Oljufeløg, sum fara undir framleiðslu við føryska markið, hava sjálvi ábyrgdina av um ein dálking verður, og eisini um henda dálking rakar føroyskt øki

Jan Müller

-Hetta sigur Arne Nørrevang, sum er limur í Oljuráðleggingarnevndini, og sum tekur sær av umhvørvismálum.

Sjálvur ber hann ikki so stóran ótta fyri dálking frá eitt nú Foinaven, sum byrjar framleiðslu við føroyska markið í næstum. Hetta er ikki nógv øðrvísi enn tann framleiðsla sum í dag er í gongd norðaliga í Norðsjónum

Men hóast hann ikki kennir nógv til altjóða løgfrøði á hesi øki so metir hann tað sum givið, at oljufeløgini hava fulla ábyrgd av eini dálking, líka mikið hvar henda dálking rakar. Tvs at hendir eitt óhapp í Foinaven keldini hjá BP, so hevur BP ábyrgdina av at forkoma hesi dálking

Hann heldur annars, at Foinaven liggur so langt vekk frá føroysku strondini, at tað nýtist ikki at vera tann stóri vandin

Arne Nørrevang sigur, at hann júst hevur verið á fundi í Tinganesi um hetta málið og avgjørt er at skunda undir kanningarnar í hesum máli eitt nú, hvør løggáva er galdandi og hvørjar reglur og lógir vit eiga at hava á føroyskum øki.

Hetta er annars alt nakað, sum verður við í frágreiðingini frá Oljuráðleggingarnevndini til landsstýrið í summar

Hann vísir annars til Vaktar- og bjargingartænastuna, sum er tann, ið hevur ábyrgdina av at taka sær av slíkum málum.

Hóast Arne Nørrevang dagliga arbeiðir við umhvørvismálum, so heldur hann ikki, at ein eigur at yvirmeta vandan við dálking frá einum oljuleka

-Mær vitandi er ongantíð komið fyri eitt "blow out" á havbotninum í Norðsjónum, tað er bara hent upp í sjónum. Eitt blow out vil siga, at oljan lekur beinleiðis upp úr keldini. Í eini keldu í Norðsjónum sprændu 6000 tons út, aðrenn hetta varð steðgað. Hvat viðvíkur Braer-vanlukkuni í Hetlandi, so fóru 85.000 tons av olju í havið. Meginparturin er rætt og slætt horvin. Ein hevur funnið tvey støð á havbotninum, har olja hevur lagt seg. Hesi eru nú stongd fyri veiðu

Arne Nørrevang sigur at enda, at Oljuráðleggingarnevndin arbeiðir nú við at kortleggja teir løgfrøðiliga spurningarnar í hesum

→

oyum verður hesin trupulleiki enn meira sjónskur

Fráboðanarskylda

Jóan Carl Høgnesen vísir annars til, at tað er ómetaliga umráðandi, at oljufeløgini, sum arbeiða í grannalagnum hava fráboðanarskyldu mótvegis okkum eisini

-Einki hendir automatiskt. Um vit halda, at onkur annar tekur sær av hesum og hasum, um ein vanlukka hendir, so mugu vit trúgva umaftur. Vit verða eisini noydd til at gea okkum út og annars tryggja okkum, at alt ruggar rætt. Men tað má áliggja oljufeløgunum at kunnað tey lond, sum eru næst oljukeldunum, um teir møguligu vandar

Hendir ein stór oljuvanlukka her ella í grannalanganum, so eru vit á VBT als ikki førir fyri at gera nakað

Í Hetlandi t.d. er tað eitt krav, at oljufeløgini skulu hava tøkar slepibátar ella lata pengar til slíka tænastu, um teirra skip sigla í hetlendskum sjógvi

Jóan Carl Høgnesen heldur, at tað er okkara skylda at fylgja við tí, sum fer fram í okkara grannalag og alla tíðina hava eygu eftir einum møguligu dálkingarvanda. Tað undrar tí eisini hann, at eingin hevur givið sær far um nýggju feltini við markið, sum byrja framleiðslu í næstum

-Hvussu tekniskt væl útgjørd feløgini enn eru og siga oljupallarnir eru, so vita vit, at óhapp kunnu henda. Tí mugu vit fylgja við og annars krevja av teimum, sum umsita oljufeltini, at hesi liva upp til ikki bert kravdu trygdarreglarnar men eisini sína fráboðanarskyldu